

Περιεχόμενα

Σημείωμα του επιμελητή έκδοσης	11
Αν ο Jerome Bruner ζούσε σήμερα... ..	29
Πρόλογος του J. Bruner για την ελληνική έκδοση	37
Πρόλογος	41
Οι χρήσεις της ιστορίας	45
Νόμος και λογοτεχνία	87
Η αφηγηματική δημιουργία του εαυτού	119
Λοιπόν, γιατί η αφήγηση;	149
Σημειώσεις	171

Πρόλογος του J. Bruner για την ελληνική έκδοση

αίρομαι ιδιαιτέρως που αυτό το βιβλίο θα κυκλοφορήσει στην ελληνική γλώσσα, καθ' όσον η έμπνευσή του οφείλεται κατά μεγάλο μέρος στις αναγνώσεις μου σχετικά με τον κλασικό ελληνικό πολιτισμό. Στην πραγματικότητα, οι σχέσεις μου με την Ελλάδα πηγαινούν πέρα από τις παραπάνω αναγνώσεις. Πρόσφατα επίσης είχα τη μεγάλη χαρά και το κέρδος να «βρεθώ εκεί», στην Ελλάδα, και να συζητήσω με φίλους για κλασικά θέματα που ακόμη και σήμερα είναι επίκαιρα – ιδιαιτέρως να βρεθώ στην Κρήτη, όπου, σύμφωνα με το μύθο, ακόμη και σήμερα ο Δίας αφουγκράζεται καθισμένος στις βουνοκορφές της.

Το παρόν βιβλίο αναφέρεται στο σύγχρονο κόσμο, αναφέρεται στο νόμο, τη λογοτεχνία και τη ζωή, όπως τα γνωρίζουμε σήμερα. Λέγεται ότι στην αρχαία Αθήνα, όταν δεν παίζονταν επί σκηνής έργα του Σοφοκλή, του Ευριπίδη, του Αριστοφάνη ή του Αισχύλου, οι πολίτες κατέφευγαν στα δικαστήρια για διασκέδαση και διαφώτιση. Και αν δεχτούμε τις πηγές, στη συνέχεια οι πολίτες περπατώντας στην Αγορά συζητούσαν αυτές τις νομικές υποθέσεις όχι μόνο με τη γλώσσα του δικαίου αλλά και με τη γλώσσα της δραματοουργίας. Διαβάζοντας για άλλη μια φορά την *Ποιητική* του Αριστοτέλη, μπορώ εύκολα να τον φανταστώ, μαζί με άλλους περιπατητές, να συζητά τη συγ-

γένεια ανάμεσα στο έγκλημα και στις άλλες μορφές της «περιπέτειας» που ανατρέπουν τη ζωή μας με το απροσδόκητο.

Όπως στην τραγωδία *Αντιγόνη*. Αλήθεια, γιατί ο νεκρός Πολυνείκης πρέπει να παραμείνει άταφος με διαταγή του θείου του και βασιλιά των Θηβών, Κρέοντα, εναντίον του οποίου επαναστάτησε ο νεαρός πολεμιστής; Και γιατί ο Κρέων εμμένει στην απόφασή του να εμποδίσει την ανιψιά του –και αδελφή του νεκρού πολεμιστή– Αντιγόνη να νομιμοποιήσει το θάνατο του αδελφού της προβαίνοντας στον ενταφιασμό του; Πού επιτέλους βρίσκεται η δικαιοσύνη και σε ποιο βαθμό διαμορφώνεται από την αναγκαιότητα του δράματος;

Και κάτι ακόμη πιο αινιγματικό: Γιατί τα δεινά της Αντιγόνης, του Κρέοντα, ακόμη και του νεκρού Πολυνείκη συνεχίζουν να γράφονται ξανά και ξανά, να ανεβαίνουν σε διαφορετικές θεατρικές παραστάσεις, να αναθεωρούνται; Από τον Σοφοκλή έως τον Jean Anouilh μεσολαβούν δυο χιλιετίες. Και όμως το δράμα τους συνεχίζει να μας συναρπάζει, όπως και τα νομικά θέματά τους και τα ανθρώπινα διλήμματά τους. Γιατί;

Στις σελίδες που ακολουθούν δεν θα βρείτε απαντήσεις στα ερωτήματα αυτά. Αυτό που προσπάθησα κυρίως να κάνω ήταν να εξετάσω τη φύση των ιστοριών –των αφηγήσεων όπως τις αποκαλούμε– και να ερευνήσω τι είναι, πώς χρησιμοποιούνται και για ποιους σκοπούς. Ενδιαφέρομαι κυρίως για το πώς η προτίμησή μας για την αφήγηση, ως ένας τρόπος οργάνωσης της εμπειρίας μας, διαμορφώνει τις χρήσεις του νου –το κυρίαρχο ενδιαφέρον μου ως ψυχολόγου. Αλλά είναι μάταιο να είναι κανείς μόνο ψυχολόγος! Και αυτό γιατί έχουμε γεννηθεί μέσα στην κουλτούρα και ζούμε τη ζωή μας μέσα στον κόσμο της κουλτούρας. Και οι κουλτούρες μάς προσφέρουν συγκε-

κριμένους, ακόμη και ακαταμάχητους τρόπους οργάνωσης της εμπειρίας μας μέσω της αφήγησης. Οι ιστορίες μας γίνονται τόσο πολύ δικό μας κομμάτι ώστε ακόμη και εμείς δεν τις συνειδητοποιούμε – όπως το ψάρι που ανακαλύπτει το νερό τελευταίο!

Αυτό το βιβλίο ήταν η προσπάθειά μου να βοηθήσω το ψάρι να ανακαλύψει το νερό! Βασίζεται σε μια σειρά διαλέξεων που έδωσα στο Πανεπιστήμιο της Μπολόνια. Είμαι ενθουσιασμένος που το βιβλίο τώρα θα είναι διαθέσιμο στην ελληνική γλώσσα, και θα ήθελα να ευχαριστήσω ιδιαιτέρως τον Γιάννη Κουγιουμουτζάκη και τους συνεργάτες του, που μπόρεσαν να πραγματοποιήσουν αυτό το έργο με τη μετάφρασή τους. Τον ευχαριστώ επίσης που με ανταμείβει με τη θερμή φιλία του.

JEROME BRUNER

Νέα Υόρκη

23 Νοεμβρίου 2003